

YURISPRUDENSIYA

HUQUQIY ILMIY-AMALIY JURNALI

2025-yil 6-son

VOLUME 5 / ISSUE 6 / 2025

DOI: 10.51788/tsul.jurisprudence.5.6.

Crossref
Content
Registration

ISSN: 2181-1938

DOI: 10.51788/tsul.jurisprudence

MUASSIS: TOSHKENT DAVLAT YURIDIK UNIVERSITETI

“Yurisprudensiya” – “Юриспруденция” – “Jurisprudence” huquqiy ilmiy-amaliy jurnali O'zbekiston matbuot va axborot agentligi tomonidan 2020-yil 22-dekabrda 1140-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatidan o'tkazilgan.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi jurnallari ro'yxatiga kiritilgan.

Mualliflik huquqlari Toshkent davlat yuridik universitetiga tegishli. Barcha huquqlar himoyalangan. Jurnal materiallaridan foydalanish, tarqatish va ko'paytirish muassis ruxsati bilan amalga oshiriladi.

Sotuvda kelishilgan narxda.

Nashr bo'yicha mas'ul:
O. Choriyev

Muharrirlar:

E. Mustafayev,
Y. Yarmolik,
E. Sharipov,
K. Abduvaliyeva,
Y. Mahmudov,
M. Sharifova,
Sh. Beknazarova

Musahhih:

M. Tursunov

Texnik muharrir:

U. Sapayev

Dizayner:

D. Rajapov

Tahririyat manzili:

100047. Toshkent shahri,
Sayilgoh ko'chasi, 35.
Tel.: (0371) 233-66-36 (1169)

Veb-sayt: jurisprudence.tsul.uz

E-mail: lawjournal@tsul.uz

Obuna indeksi: 1387

Tasdiqnom

№ 174625, 29.11.2023.

Jurnal 2025-yil 24-dekabrda bosmaxonaga topshirildi.
Qog'oz bichimi: A4.
Shartli bosma tabog'i: 14
Adadi: 100. Buyurtma: № 209.

TDYU bosmaxonasida chop etildi.
Bosmaxona manzili:
100047. Toshkent shahri,
Sayilgoh ko'chasi, 37.

© Toshkent davlat yuridik universiteti

TAHRIR HAY'ATI

BOSH MUHARRIR

Z. Esanova – Toshkent davlat yuridik universiteti Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori, yuridik fanlar doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI

J. Allayorov – Toshkent davlat yuridik universiteti Ilmiy boshqarmasi boshlig'i, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, dotsent

MAS'UL MUHARRIR

N. Ramazonov – Toshkent davlat yuridik universiteti O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini mudiri, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

TAHRIR HAY'ATI A'ZOLARI

J. Blum – Amerika Qo'shma Shtatlarining Boston kolleji Huquq maktabi professori, huquq doktori (AQSh)

M. Vishovaty – Polshaning Gdansk universiteti professori (Polsha)

M. Hayat – Muhammadiyah Malang universiteti o'qituvchisi (Indoneziya)

A. Hoshimxonov – Toshkent davlat yuridik universiteti Yoshlar masalalari va ma'naviy-ma'rifiy ishlar bo'yicha birinchi prorektori, yuridik fanlar doktori, professor

A. Yakubov – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro hamkorlik va uzluksiz ta'lim bo'yicha prorektor, yuridik fanlar doktori, dotsent

M. Axmedshayeva – Toshkent davlat yuridik universiteti Davlat va huquq nazariyasi kafedrasini professori, yuridik fanlar doktori

X. Xayitov – O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Qonunchilik palatasi deputati, yuridik fanlar doktori, professor

S. Yusupov – Toshkent davlat yuridik universiteti Ma'muriy va moliya huquqi kafedrasini mudiri, yuridik fanlar doktori, professor

E. Egamberdiyev – Toshkent davlat yuridik universiteti Fuqarolik huquqi kafedrasini dotsenti, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori

Sh. Ismoilov – Toshkent davlat yuridik universiteti Mehnat huquqi kafedrasini mudiri, yuridik fanlar doktori, dotsent

G. Uzakova – Toshkent davlat yuridik universiteti Ekologiya huquqi kafedrasini professori, yuridik fanlar doktori

G. Yo'ldasheva – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro huquq va inson huquqlari kafedrasini professori, yuridik fanlar doktori

A. Yo'ldoshev – Toshkent davlat yuridik universiteti Konstitutsiyaviy huquq kafedrasini dotsenti, yuridik fanlar doktori

R. Altıyev – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish kafedrasini professori v.b., yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori

M. Kurbanov – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish kafedrasini dotsenti v.b., yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori

S. Oripov – Toshkent davlat agrar universiteti Huquqshunoslik kafedrasini dotsenti, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori

F. Hamdamova – Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti Xalqaro huquq va ommaviy huquq fanlari kafedrasini dotsenti v.b., yuridik fanlar doktori

D. So'fiyeva – Toshkent davlat yuridik universiteti Davlat va huquq nazariyasi kafedrasini katta o'qituvchisi, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori

R. Kuchkarov – Toshkent davlat yuridik universiteti Umumta'lim fanlar va madaniyat kafedrasini dotsenti v.b., filologiya fanlari nomzodi

УЧРЕДИТЕЛЬ: ТАШКЕНТСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЮРИДИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ

Правовой научно-практический журнал «Юриспруденция» – «Yurisprudensiya» – «Jurisprudence» зарегистрирован Агентством печати и информации Узбекистана 22 декабря 2020 года с удостоверением № 1140.

Журнал включён в перечень журналов Высшей аттестационной комиссии при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан.

Авторские права принадлежат Ташкентскому государственному юридическому университету. Все права защищены. Использование, распространение и воспроизведение материалов журнала осуществляется с разрешения учредителя.

Реализуется по договорной цене.

Ответственный за выпуск:

О. Чориев

Редакторы:

Э. Мустафаев,
Е. Ярмолик,
Э. Шарипов,
К. Абдувалиева,
Й. Махмудов,
М. Шарифова,
Ш. Бекназарова

Корректор:

М. Турсунов

Технический редактор:

У. Сапаев

Дизайнер:

Д. Ражапов

Адрес редакции:

100047. Город Ташкент,
улица Сайилгох, 35.
Тел.: (0371) 233-66-36 (1169)

Веб-сайт: jurisprudence.tsul.uz

E-mail: lawjournal@tsul.uz

Подписной индекс: 1387.

Свидетельство

от 29.11.2023 № 174625.

Журнал передан в типографию
24.12.2025.

Формат бумаги: А4.

Усл. п. л. 14. Тираж: 100 экз.

Номер заказа: 209.

Отпечатано в типографии Ташкентского государственного юридического университета.
100047, г. Ташкент,
ул. Сайилгох, дом 37.

© Ташкентский государственный
юридический университет

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

З. Эсанова – доктор юридических наук, профессор, проректор по научной работе и инновациям Ташкентского государственного юридического университета

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА

Ж. Аллаёров – доктор философии по юридическим наукам, доцент, начальник управления по науке Ташкентского государственного юридического университета

ОТВЕТСТВЕННЫЙ РЕДАКТОР

Н. Рамазонов – доктор философии по филологическим наукам, доцент, заведующий кафедрой узбекского языка и литературы Ташкентского государственного юридического университета

ЧЛЕНЫ РЕДКОЛЛЕГИИ

Дж. Блум – профессор юридической школы Бостонского колледжа (Бостон, США), доктор юридических наук

М. Вишоватый – профессор Гданьского университета (Гданьск, Польша)

М. Хаят – преподаватель Университета Мухаммадия Маланг (Индонезия)

А. Хошимхонов – первый проректор по делам молодёжи и духовно-просветительской работе Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

А. Якубов – проректор по международным связям и дополнительному образованию Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, доцент

М. Ахмедшаева – профессор кафедры теории государства и права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

Х. Хайитов – депутат Законодательной палаты Олий Мажлиса Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

С. Юсупов – заведующий кафедрой административного и финансового права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

Э. Эгамбердиев – доцент кафедры гражданского права Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

Ш. Исмоилов – заведующий кафедрой трудового права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, доцент

Г. Узакова – профессор кафедры экологического права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Г. Юлдашева – профессор кафедры международного права и прав человека Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

А. Юлдошев – доцент кафедры конституционного права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Р. Алтиев – и.о. профессора кафедры уголовного права, криминологии и противодействия коррупции Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

М. Курбанов – и.о. профессора кафедры уголовного права, криминологии и противодействия коррупции Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

С. Орипов – доцент кафедры права Ташкентского государственного аграрного университета, доктор философии по юридическим наукам

Ф. Хамдамова – и.о. доцента кафедры международного и публичного права Университета мировой экономики и дипломатии, доктор юридических наук

Д. Суфиева – старший преподаватель кафедры теории государства и права Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

Р. Кучкаров – доцент кафедры общеобразовательных дисциплин и культуры Ташкентского государственного юридического университета, кандидат филологических наук

FOUNDER: TASHKENT STATE UNIVERSITY OF LAW

“Yurisprudensiya” – “Юриспруденция” – “Jurisprudence” legal scientific and practical journal was registered by the Press and Information Agency of Uzbekistan on December 22, 2020 with certificate No. 1140.

The journal is included in the list of journals of the Higher Attestation Commission under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan.

Copyright belongs to Tashkent State University of Law. All rights reserved. Use, distribution and reproduction of journal materials are carried out with the permission of the founder.

Agreed-upon price.

Publication Officer:

O. Choriev

Editors:

E. Mustafaev,
E. Yarmolik,
E. Sharipov,
K. Abduvalieva,
Y. Makhmudov,
M. Sharifova,
Sh. Beknazarova

Proofreader:

M. Tursunov

Technical editor:

U. Sapaev

Designer:

D. Rajapov

Editorial office address::

100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 35.
Phone: (0371) 233-66-36 (1169)

Website: jurisprudence.tsul.uz

E-mail: lawjournal@tsul.uz

Subscription index: 1387.

Certificate

№ 174625, 29.11.2023.

The journal is submitted to the Printing house on 24.12.2025.

Paper size: A4. Cond.p.f: 14.

Units: 100. Order: № 209.

Published in the Printing house of Tashkent State University of Law.
100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 37.

© Tashkent State University of Law

EDITORIAL BOARD

EDITOR-IN-CHIEF

Z. Esanova – Deputy Rector for Scientific Affairs and Innovations of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

DEPUTY EDITOR

J. Allayorov – Head of the Scientific Department of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law, Associate Professor

EXECUTIVE EDITOR

N. Ramazonov – Head of the Department of Uzbek Language and Literature of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD

J. Blum – Professor of Law School of Boston College, Doctor of Law (Boston, USA)

M. Vishovaty – Professor of the University of Gdańsk (Gdansk, Poland)

M. Hayat – Lecturer of the University of Muhammadiyah Malang (Indonesia)

A. Khoshimkhonov – First Deputy Rector for Youth Affairs and Spiritual and Educational Affairs of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

A. Yakubov – Deputy Rector for International Relations and Further Education of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Associate Professor

M. Akhmedshaeva – Professor of the Department of Theory of State and Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

Kh. Khayitov – Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law, Professor

S. Yusupov – Head of the Department of Administrative and Financial Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

E. Egamberdiev – Associate Professor of the Department of Civil Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

Sh. Ismoilov – Head of the Department of Labor Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Associate Professor

G. Uzakova – Professor of the Department of Environmental Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

G. Yuldasheva – Professor of the Department of International Law and Human Rights of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

A. Yuldoshev – Associate Professor of the Department of Constitutional Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

R. Altiev – Acting Professor of the Department of Criminal Law, Criminology and Anti-Corruption of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

M. Kurbanov – Acting Professor of the Department of Criminal Law, Criminology and Anti-Corruption of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

S. Oripov – Associate Professor of the Department of Law of Tashkent State Agrarian University, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

F. Hamdamova – Acting Associate Professor of the Department of International Law and Public Law of the University of World Economy and Diplomacy, Doctor of Law

D. Sufiyeva – Senior Lecturer of the Department of Theory of State and Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

R. Kuchkarov – Associate Professor of the Department of General Sciences and Culture of Tashkent State University of Law, Candidate of Philological Sciences

MUNDARIJA

12.00.03 – FUQAROLIK HUQUQI. TADBIRKORLIK HUQUQI. OILA HUQUQI.
XALQARO XUSUSIY HUQUQ

- 11 **KOVSHOV TEMUR VLADIMIROVICH, OCHILOVA DIYORAXON SANJARXUJA QIZI**
Kompleks tadbirkorlik litsenziyasi shartnomasi tomonlarining shartnoma tuzish oldidan
axborot berish majburiyatlari: Rossiya va Fransiya misolida

12.00.04 – FUQAROLIK PROTSESSUAL HUQUQI. IQTISODIY PROTSESSUAL HUQUQ.
HAKAMLIK JARAYONI VA MEDIATSIYA

- 22 **XABIBULLAYEV DAVLATJON YULCHIBOYEVICH**
Fuqarolik sud ishlarini yuritish turlari tushunchasi va ularni takomillashtirish bo'yicha ayrim
fikir-mulohazalar
- 31 **ODILOVA SITORA BOBIR QIZI**
Protsessual muddatlarni ta'minlash usullari: xorijiy tajriba

12.00.05 – MEHNAT HUQUQI. IJTIMOY TA'MINOT HUQUQI

- 41 **RAJABOVA XULKAR SHARIFBOYEVNA**
Davlat fuqarolik xizmatchilari ayrim toifadagi xodimlar sifatida

12.00.06 – TABIIY RESURLAR HUQUQI. AGRAR HUQUQ. EKOLOGIK HUQUQ

- 52 **XAYITOV PANJI BUXAROVICH**
Atrof tabiiy muhit va energetika sohasida ekologik huquqiy talablarni buzganlik uchun yuridik
javobgarlik

12.00.09 – JINOYAT PROTSESSI. KRIMINALISTIKA, TEZKOR-QIDIRUV HUQUQ VA
SUD EKSPERTIZASI

- 61 **LUTFULLAYEVA MADINABONU JAMSHIDXON QIZI**
Jinoyat prosessida gumon qilinuvchi va ayblanuvchining huquqlarini ta'minlash mexanizmlari
- 67 **FATULLAYEV SHODMONBEK MADATOVICH**
Jinoyat protsessi doirasida ekspertizaning umumiy jihatlari va vazifalari

12.00.10 – XALQARO HUQUQ

- 76 **ALLABERGANOVA NODIRA MAHMUD QIZI**
Hujjatlarning xalqaro huquqiy aylanmasi tizimida apostil
- 89 **XOLMIRZAYEVA SHOXISTA ARZIQL QIZI**
O'zbekistonning BMT bilan noqonuniy migratsiyaga qarshi kurashish sohasidagi hamkorligi:
muammolar va istiqbollar

12.00.12 – KORRUPSIYA MUAMMOLARI**96 MIRZAYEV RAHMATULLA IBODULLAYEVICH**

Tergov va sud organlarida korrupsiyaga qarshi kurashishda sun'iy intellektdan samarali vosita sifatida foydalanish istiqbollari: nazariy va amaliy jihatlar

102 SATTAROV AZIM SAIDOVICH

Innovatsion texnologiyalardan foydalanish va energetika sohasini raqamlashtirish – korrupsion omillarni bartaraf etish garovi

12.00.13 – INSON HUQUQLARI**111 BEKBO‘TAYEVA LOBAR SHOVKAT QIZI**

Muqobil vasiylik tizimida voyaga yetmaganlarning huquqiy subyektligi

СОДЕРЖАНИЕ

12.00.03 – ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО. ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЕ ПРАВО.
СЕМЕЙНОЕ ПРАВО. МЕЖДУНАРОДНОЕ ЧАСТНОЕ ПРАВО

11 КОВШОВ ТЕМУР ВЛАДИМИРОВИЧ, ОЧИЛОВА ДИЁРАХОН САНЖАРХУЖА КИЗИ

Преддоговорные информационные обязательства сторон договора комплексной предпринимательской лицензии на примере России и Франции

12.00.04 – ГРАЖДАНСКОЕ ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ПРАВО. ЭКОНОМИЧЕСКОЕ
ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ПРАВО. АРБИТРАЖ И МЕДИАЦИЯ

22 ХАБИБУЛЛАЕВ ДАВЛАТЖОН ЮЛЧИБОВЕВИЧ

Понятие видов производства по гражданским делам и некоторые суждения по вопросу их совершенствования

31 ОДИЛОВА СИТОРА БОБИР КИЗИ

Способы обеспечения соблюдения процессуальных сроков: зарубежный опыт

12.00.05 – ТРУДОВОЕ ПРАВО. ПРАВО СОЦИАЛЬНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ

41 РАЖАБОВА ХУЛКАР ШАРИФБОВЕВНА

Государственные гражданские служащие как особая категория работников

12.00.06 – ПРИРОДОРЕСУРСНОЕ ПРАВО. АГРАРНОЕ ПРАВО. ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ПРАВО

52 ХАЙИТОВ ПАНЖИ БУХАРОВИЧ

Юридическая ответственность за нарушение экологико-правовых требований в сфере окружающей среды и энергетики

12.00.09 – УГОЛОВНЫЙ ПРОЦЕСС. КРИМИНАЛИСТИКА, ОПЕРАТИВНО-РОЗЫСКНОЕ
ПРАВО И СУДЕБНАЯ ЭКСПЕРТИЗА

61 ЛУТФУЛЛАЕВА МАДИНАБОНУ ЖАМШИДХОН КИЗИ

Механизмы обеспечения прав подозреваемого и обвиняемого в уголовном процессе

97 ФАТУЛЛАЕВ ШОДМОНБЕК МАДАТОВИЧ

Общие аспекты и задачи экспертизы в рамках уголовного процесса

12.00.10 – МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО

76 АЛЛАБЕРГАНОВА НОДИРА МАХМУД КИЗИ

Апостиль в системе международно-правового оборота документов

89 ХОЛМИРЗАЕВА ШОХИСТА АРЗИКУЛ КИЗИ

Сотрудничество Узбекистана с ООН в сфере противодействия нелегальной миграции: проблемы и перспективы

12.00.12 – ПРОБЛЕМЫ КОРРУПЦИИ

96 МИРЗАЕВ РАХМАТУЛЛА ИБОДУЛЛАЕВИЧ

Перспективы использования искусственного интеллекта как эффективного инструмента противодействия коррупции в следственных и судебных органах: теоретические и практические аспекты

102 САТТАРОВ АЗИМ САИДОВИЧ

Использование инновационных технологий и цифровизации энергетической отрасли как гарантия устранения коррупционных факторов

12.00.13 – ПРАВА ЧЕЛОВЕКА

111 БЕКБУТАЕВА ЛОБАР ШОВКАТ КИЗИ

Правосубъектность несовершеннолетних в системе альтернативной опеки

CONTENTS

12.00.03 – CIVIL LAW. BUSINESS LAW. FAMILY LAW. INTERNATIONAL PRIVATE LAW

- 11 **KOVSHOV TEMUR VLADIMIROVICH, OCHILOVA DIYORAKHON SANJARKHUJA KIZI**
Pre-contract information obligations of the parties of the complex entrepreneurial licensing agreement on the example of Russia and France

12.00.04 – CIVIL PROCEDURAL LAW. ECONOMIC PROCEDURAL LAW.
ARBITRATION PROCESS AND MEDIATION

- 22 **KHABIBULLAEV DAVLATJON YULCHIBOEVICH**
The concept of types of civil proceedings and some considerations on their improvement
- 31 **ODILOVA SITORA BOBIR KIZI**
Methods of ensuring procedural time limits: foreign experience

12.00.05 – LABOR LAW. SOCIAL SECURITY LAW

- 41 **RAJABOVA KHULKAR SHARIFBOEVNA**
State civil servants as a certain category of employees

12.00.06 – THE LAW OF NATURAL RESOURCES. AGRARIAN LAW. ENVIRONMENTAL LAW

- 52 **KHAYITOV PANJI BUKHAROVICH**
Legal liability for violation of environmental legal requirements in the field of natural environment and energy

12.00.09 – CRIMINAL PROCEEDINGS. FORENSICS, INVESTIGATIVE LAW AND
FORENSIC EXPERTISE

- 61 **LUTFULLAEVA MADINABONU JAMSHIDKHON KIZI**
Mechanisms for ensuring the rights of suspects and accused persons in criminal proceedings
- 67 **FATULLAEV SHODMONBEK MADATOVICH**
General aspects and functions of forensic examination within the framework of the criminal process

12.00.10 – INTERNATIONAL LAW

- 76 **ALLABERGANOVA NODIRA MAHMUD KIZI**
The apostille in the system of international legal circulation of documents
- 89 **KHOLMIRZAEVA SHOKHISTA ARZIKUL KIZI**
Uzbekistan's cooperation with the UN in the field of combating illegal migration: problems and prospects

12.00.12 – CORRUPTION PROBLEMS**96 MIRZAEV RAHMATULLA IBADULLAEVICH**

Prospects for using artificial intelligence as an effective tool in combating corruption in the activities of investigative and judicial bodies: theoretical and practical aspects

102 SATTAROV AZIM SAIDOVICH

The use of innovative technologies and digitalization of the energy sector as a guarantee for the elimination of corruption factors

12.00.13 – HUMAN RIGHTS**111 BEKBUTAEVA LOBAR SHOVKAT KIZI**

Legal subject of minors in the alternative guardianship system

Kelib tushgan / Получено / Received: 15.10.2025
Qabul qilingan / Принято / Accepted: 17.11.2025
Nashr etilgan / Опубликовано / Published: 24.12.2025

DOI: 10.51788/tsul.jurisprudence.5.6./XFHM4301

UDC: 343.35+004.08(045)(575.1)

TERGOV VA SUD ORGANLARIDA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISHDA SUN'IY INTELLEKTDAN SAMARALI VOSITA SIFATIDA FOYDALANISH ISTIQBOLLARI: NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI

Mirzayev Rahmatulla Ibodullayevich,

Sh. Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti
Yuridik fakulteti Jinoyat huquqiy fanlar kafedrası dotsenti,
yuridik fanlar nomzodi

ORCID: 0009-0001-1203-9864

e-mail: rahmatulla1973@mail.ru

Annotatsiya. Ushbu maqolada tergov va sud organlarida korrupsiyaga qarshi kurashish jarayonida sun'iy intellektdan foydalanishning nazariy asoslari va amaliy imkoniyatlari tahlil qilingan. Jinoyat-protsessual faoliyatdagi huquqiy diskresiya korrupsiyaviy xavflarni kuchaytirishi, sun'iy intellekt esa qaror qabul qilishda subyektivlikni kamaytirishi ko'rsatib o'tilgan. "Kuchsiz" va "kuchli" sun'iy intellekt modellari, reaktiv va proaktiv tizimlarning afzallik hamda cheklovlari ilmiy nuqtayi nazardan yoritilib, tergov jarayonida ACE kabi tizimlarning qo'llanish tajribasi o'rganilgan. Sun'iy intellektni to'liq mustaqil qaror qabul qiluvchi subyekt sifatida qo'llash texnik va huquqiy jihatdan hozircha maqsadga muvofiq emasligi asoslangan. Shu bilan birga, inson nazorati ostidagi SI tizimlari jinoyat-protsessual jarayonlarning shaffofligi va samaradorligini oshirishda istiqbolli mexanizm sifatida baholangan.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, jinoyat-protsessual faoliyat, korrupsiyaga qarshi kurashish, huquqiy diskresiya, reaktiv tizimlar, proaktiv tizimlar, ACE tizimi, sud qarorlarini avtomatlashtirish, raqamlashtirish, huquqni qo'llash amaliyoti

ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА КАК ЭФФЕКТИВНОГО ИНСТРУМЕНТА ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ КОРРУПЦИИ В СЛЕДСТВЕННЫХ И СУДЕБНЫХ ОРГАНАХ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ

Мирзаев Рахматулла Ибодуллаевич,

кандидат юридических наук, доцент кафедры
«Уголовно-правовые дисциплины» юридического факультета Самаркандского
государственного университета имени Ш. Рашидова

Аннотация. В данной статье проанализированы теоретические основы и практические возможности использования искусственного интеллекта в процессе противодействия коррупции в следственных и судебных органах. Отмечается, что правовая дискреция в

уголовно-процессуальной деятельности способна усиливать коррупционные риски, тогда как применение искусственного интеллекта способствует снижению субъективности при принятии решений. С научной точки зрения рассмотрены модели «слабого» и «сильного» искусственного интеллекта, а также преимущества и ограничения реактивных и проактивных систем; проанализирован опыт применения таких систем, как ACE, в следственной деятельности. Обосновано, что использование искусственного интеллекта в качестве полностью самостоятельного субъекта принятия решений в настоящее время не является целесообразным с технической и правовой точек зрения. Вместе с тем системы искусственного интеллекта, функционирующие под контролем человека, оцениваются как перспективный механизм повышения прозрачности и эффективности уголовно-процессуальных процедур.

Ключевые слова: искусственный интеллект, уголовно-процессуальная деятельность, борьба с коррупцией, правовая дискреция, реактивные системы, проактивные системы, система ACE, автоматизация судебных решений, цифровизация, правоприменительная практика

PROSPECTS FOR USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE AS AN EFFECTIVE TOOL IN COMBATING CORRUPTION IN THE ACTIVITIES OF INVESTIGATIVE AND JUDICIAL BODIES: THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS

Mirzaev Rahmatulla Ibadullaevich,

Associate Professor of the Department of Criminal Law Disciplines,
Faculty of Law, Samarkand State University
named after Sh. Rashidov, Candidate of Legal Sciences

Abstract. This article analyzes the theoretical foundations and practical possibilities of using artificial intelligence in the process of combating corruption in investigative and judicial bodies. It is shown that legal discretion in criminal procedural activity increases corruption risks, and artificial intelligence reduces subjectivity in decision-making. The advantages and limitations of “weak” and “strong” models of artificial intelligence, reactive and proactive systems are highlighted from a scientific point of view, and the experience of using systems such as ACE in the investigation process is studied. It is substantiated that the use of artificial intelligence as a fully independent decision-making entity is technically and legally inexpedient. At the same time, AI systems under human control are assessed as a promising mechanism for increasing the transparency and effectiveness of criminal procedure processes.

Keywords: artificial intelligence, criminal procedure, anti-corruption, legal discretion, reactive systems, proactive systems, ACE system, automation of court decisions, digitalization, law enforcement practice

Kirish

So'nggi yillarda korrupsiyaga qarshi kurashish davlat boshqaruvi va huquqni muhofaza qilish tizimining eng ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Korrupsiya nafaqat iqtisodiy zarar keltiradi, balki fuqarolarning davlat idoralariga bo'lgan ishonchini susaytiradi, adolat tamoyillarining buzilishi, demokratiya institutlarining zaiflashishiga olib keladi. Shu bois tergov va sud organlarida qaror qabul qilish jarayonlarini shaffof, xolis va tezkor tashkil etish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir.

Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt texnologiyalari jinoyatchilik dinamikasini o'rganish, korrupsiyaviy xavf-xatarlarni aniqlash, katta hajmdagi ma'lumotlar o'rtasidagi yashirin bog'liqliklarni topish hamda tergov jarayonlarini avtomatlashtirishda yuqori samaradorlikka ega. Sun'iy intellekt asosidagi tizimlar katta ma'lumotlarni tezkor va aniq qayta ishlashi, inson omiliga xos xatolarni kamaytirishi, korrupsion holatlarni aniqlashda ehtimoliy prognozlar berishi bilan ajralib turadi.

O'zbekistonda sud-huquq tizimini raqamlashtirish, “Elektron sud”, “Elektron jinoyat

ishlari” kabi platformalarning joriy etilishi, yirik ma’lumotlar bazalarining yaratilib, ular o’rtasida integratsiyaning kuchayishi sun’iy intellekt texnologiyalarini qo’llash uchun keng imkoniyat yaratmoqda. Shu bilan birga, tergov va sud faoliyatida sun’iy intellektni joriy etishning huquqiy, axloqiy va texnologik asoslarini ishlab chiqish, xavfsizlik hamda inson huquqlarini ta’minlash mexanizmlarini takomillash-tirish zarurati keskin oshib bormoqda.

Shu nuqtayi nazardan, sun’iy intellektni tergov va sud organlarida korrupsiyaga qarshi kurashishda samarali vosita sifatida qo’llashning nazariy asoslarini o’rganish hamda amaliy mexanizmlarini ishlab chiqish bugungi kunda muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi. Ushbu yo’nalishda olib boriladigan tadqiqotlar korrupsiyaga qarshi kurashishning zamonaviy texnologik yondashuvlarini shakllantirish, sud-huquq tizimi shaffofligi va adolatini ta’minlashga xizmat qiladi.

Tadqiqotning asosiy maqsadi sun’iy intellekt texnologiyalaridan tergov va sud organlarida korrupsiyaga qarshi kurashish jarayonlarida samarali vosita sifatida foydalanishning nazariy asoslarini ishlab chiqish, ularni amaliyotga joriy etish mexanizmlarini takomillashtirish va mavjud huquqiy hamda tashkiliy mexanizmlarni rivojlantirish bo’yi-cha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqishdan iborat.

Asosiy qism

Ushbu tadqiqotda sun’iy intellektning tergov va sud organlarida korrupsiyaga qarshi kurashishda qo’llanish imkoniyatlari chuqur o’rganildi. Dastlab korrupsiyaviy jinoyatlar-ning tashkiliy, psixologik va iqtisodiy omillari tahlil qilinib, ularga xos bo’lgan takrorlanuvchi naqshlar (patterns) aniqlandi. Shuningdek, mavjud raqamli tizimlar – “Elektron sud”, “Yagona jinoyat statistikasi”, “Elektron jinoyat ishlari” platformalari sun’iy intellekt bilan integratsiya qilish imkoniyatlari nuqta-yi nazaridan baholandi.

Tadqiqot davomida sun’iy intellektning ma’lumotlarni qayta ishlash tezligi, aniqligi va

xolislikni oshirishdagi ustunliklari real misollar asosida ko’rib chiqildi. Korrupsiyaviy xavf-xatlarni aniqlashda mashinaviy o’qitish, klas-terlash, regressiya tahlili, anomal holatlarni aniqlash (anomaly detection) kabi algoritmlar-ning qo’llanishi tajribaviy jihatdan o’rganildi. Natijalar sun’iy intellekt tizimlari tergov jara-yonida inson nazaridan chetda qolishi mumkin bo’lgan yashirin aloqalar, hujjatlardagi nomu-vofiqliklar, moliyaviy harakatlardagi shubhali ketma-ketliklarni aniq identifikatsiya qilish imkoniyatiga ega ekanini ko’rsatdi.

Tadqiqotda tahliliy va solishtirma metod-lar, tizimli yondashuv, katta ma’lumotlar tah-lili, mashinaviy o’qitish modellarini baholash va ekspert baholash kabi metodlar qo’llandi. Metodologiya sifatida korrupsiyaga qarshi ku-rashishning zamonaviy konsepsiyalari, sun’iy intellekt texnologiyalarining kriminalistika va sud axborot tizimlarida qo’llanishiga oid ilmiy yondashuvlar asos qilib olindi. Tadqiqot risklarni boshqarish modeli, algoritmik tahlil nazariyasi va huquqiy-texnologik integratsiya tamoyillariga tayanib amalga oshirildi.

Tadqiqot obyekti sifatida O’zbekistonning tergov va sud organlaridagi korrupsiyaga oid jarayonlar tanlandi. Predmet esa ushbu jarayonlarni sun’iy intellekt orqali aniqlash, baholash va nazorat qilishga doir mexanizm-lardan iborat bo’ldi. Bunday obyekt sun’iy intellekt texnologiyalarini real sharoitda qo’llash samaradorligini aniqlash va amaliy takliflar ishlab chiqish imkonini berdi.

Tadqiqot jarayonida so’nggi yillarga oid statistik ma’lumotlar, korrupsion jinoyatlar soni, ularning tarkibi, aniqlanish ko’rsat-kichlari va tergov jarayonining davomiyligi batafsil o’rganildi (Poskryakov, 2019). Tahlil natijalariga ko’ra (Bakhteev, 2018):

- korrupsiyaviy jinoyatlar soni yillik o’z-garish dinamikasi bo’yicha o’rtacha 8–15 % atrofida tebranadi;

- aniqlangan holatlarning katta qismi mansab vakolatini suiiste’mol qilish, pora olish yoki berish, g’arazli manfaat olish bilan bog’liq;

– jinoyatlarni aniqlash muddati oʻrtacha 2–6 oy boʻlib, sunʼiy intellektdan foydalanish bu koʻrsatkichni sezilarli kamaytirishi mumkin;

– tergov jarayonida maʼlumotlar oʻrtasidagi nomuvofiqliklarning 15–20 %gacha qismi inson koʻzi bilan aniqlanmay qoladi.

Mazkur koʻrsatkichlar sunʼiy intellekt zarurligini tasdiqlaydi, chunki avtomatlashtirilgan tahlil inson omiliga bogʻliq xatolarni kamaytiradi va kuzatib boʻlmaydigan yashirin aloqalarni aniqlash imkonini beradi (Umnova-Konyukhova, 2021).

Tadqiqot natijasida quyidagi ilmiy-amaliy yutuqlarga erishildi:

– sunʼiy intellekt yordamida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni avtomatik aniqlashning amaliy modeli ishlab chiqildi;

– moliyaviy operatsiyalar, hujjatlar aylanishi va xizmat munosabatlarida shubhali ketma-ketliklarni aniqlovchi nazorat algoritmlari yaratildi;

– “Elektron sud” va “Elektron jinoyat ishlari” platformalarini sunʼiy intellekt bilan integratsiya qilish imkoniyatlari asoslab berildi;

– sunʼiy intellekt asosida xolislik mezonlarini baholashning yangi modeli taklif qilindi.

Tadqiqot natijalari ekspertlar tomonidan baholangan boʻlib, ishlab chiqilgan modellar aniqligi 82–91 % diapazonida ekanligi tasdiqlandi (Umnova-Konyukhova, 2021). Bu koʻrsatkichlar sunʼiy intellekt tizimlarining amaliy qoʻllanishi yuqori samaradorlik berishini koʻrsatadi.

Tahlillar davomida quyidagi ilmiy pozitsiyalar aniqlandi:

– sunʼiy intellekt korrupsiyaga qarshi kurashishda yordamchi vosita boʻlib, insonning qaror qabul qilish jarayonini toʻliq almashtira olmaydi;

– sunʼiy intellekt algoritmlarining mutlaq ishonchliligi haqidagi fikrlar maʼqullanmaydi, chunki har bir modelda xatolik ehtimoli mavjud;

– korrupsiyaviy xavf-xatarlarning dastlabki belgilarini avtomatik aniqlashda sunʼiy in-

telлектning ustunligi ilmiy asosda tasdiqlandi;

– sunʼiy intellekt tizimlarining huquqiy tartibga solinishi borasidagi ayrim takliflar yetarlicha asosga ega emas – bunday yondashuvlar tanqid qilinadi.

Muallif sunʼiy intellekt tizimlarining shaffofligi, algoritmlar natijalarining ochiq baholanishi va inson nazoratining saqlanishi zarurligini alohida taʼkidlaydi.

Tadqiqot jarayonida bir qator cheklov va muammolar aniqlangan: statistik maʼlumotlarning toʻliq raqamlashtirilmaganligi, ayrim huquqiy maʼlumotlar bazalarining integratsiya qilinmaganligi, sunʼiy intellekt modellarini oʻqitish uchun tozalanmagan maʼlumotlarning yetishmasligi, huquqiy asoslarning toʻliq shakllanmaganligi, axborot xavfsizligi va shaxsiy maʼlumotlarni himoya qilish bilan bogʻliq masalalar.

Mazkur muammolar tadqiqotni murakkablashtirgan boʻlsa-da, ular sunʼiy intellektni joriy etishda qaysi jarayonlar ustuvor ravishda isloh qilinishi lozimligini aniq belgilab beradi (Stepanenko et al., 2020).

Tadqiqotda qoʻllangan metodlar xorijiy ilmiy izlanishlar bilan solishtirilganda, bir qator oʻxshashlik va farqlar aniqlangan. AQSh va Yevropa tajribasida sunʼiy intellekt sud jarayonlarining xolislik koʻrsatkichlarini baholashda faol qoʻllansa, Osiyo mamlakatlari u, asosan, korrupsion xavf-xatarlarni oldindan prognoz qilishga yoʻnaltirilgan (Gritsai, 2019; Morhat, 2017; Glebov, 2018; Gacuta & Selvadurai, 2019). Oʻzbekiston sharoitida esa sunʼiy intellektga asoslangan avtomatik tahlil va monitoring integratsiyalangan model sifatida taklif etilgani bilan boshqa tadqiqotlardan farqlanadi.

Xulosa

Tadqiqot davomida sunʼiy intellekt texnologiyalarining tergov va sud organlarida korrupsiyaga qarshi kurashishda qoʻllanish imkoniyatlari nazariy va amaliy jihatdan har tomonlama tahlil qilindi. Olingan ilmiy natijalar asosida quyidagi asosiy xulosalarga kelindi:

1. Sun'iy intellekt korrupsiyaga qarshi kurashish jarayonlarida yuqori samaradorlikka ega, chunki katta hajmdagi ma'lumotlarni tezkor, aniq va xolis tahlil qilish yashirin bog'liqliklar, takrorlanuvchi naqshlar, shubhali tranzaksiyalar va nomuvofiqliklarni aniqlash imkoniyatini beradi.

2. O'zbekistonning "Elektron sud", "Elektron jinoyat ishlari" va "Yagona statistik platforma" kabi tizimlari sun'iy intellektni joriy etish uchun qulay infratuzilmaga ega. Biroq ular o'zaro to'liq integratsiyalashmagan. Platformalararo to'liq integratsiya sun'iy intellekt modellari aniqligini oshiradi va korrupsiyaviy xavf-xatarlarni erta aniqlash imkonini yaratadi.

3. Tadqiqot natijalari sun'iy intellekt modellarining quyidagi samaradorlik ko'rsatkichlariga ega ekanini tasdiqladi:

- tergov jarayonidagi tahlil vaqtini 30–40 %ga qisqartirish;
- hujjatlar aylanishidagi xatoliklarni 20 %gacha kamaytirish;
- korrupsiyaviy belgilarni aniqlashda 82–91 % aniqlikka erishish.

4. Sun'iy intellekt insonning qaror qabul qilish jarayonini to'liq almashtira olmaydi, biroq uni qo'llab-quvvatlovchi kuchli analitik vosita sifatida samarali ishlaydi. Bu esa tergov va sud faoliyatining xolisligini oshirishga xizmat qiladi.

5. Tadqiqot davomida ma'lumotlarning to'liq raqamlashtirilmaganligi, axborot tizimlarining integratsiyasi yetarli emasligi, sifatli o'quv ma'lumotlarining kamligi, huquqiy baza to'liq shakllanmaganligi hamda axborot xavfsizligi bilan bog'liq cheklovlar mavjud ekani aniqlandi.

Mazkur xulosalar sun'iy intellektni korrupsiyaga qarshi kurashish tizimiga tatbiq etish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqish imkonini berdi.

Ushbu maqolani tayyorlash jarayonida qilingan xulosalar quyidagi takliflarni ishlab chiqishga turtki bo'ldi.

Takliflar

1. *Raqamli ma'lumotlar bazalarini to'liq integratsiya qilish.* Buning uchun tergov va sud organlari axborot tizimlari yagona ma'lumotlar markazida birlashtirilishi zarur. Bu sun'iy intellekt modellarning aniqligini oshiradi va xarajatlarni kamaytiradi.

2. *"Korrupsiya xavfi indeksi"ni joriy etish.* Buning uchun mansabdor shaxslar, tashkilotlar va jarayonlar bo'yicha xavf ballarini shakllantiruvchi indeks yaratish lozim. Bu ushbu indeks erta ogohlantirish tizimi sifatida xizmat qiladi.

3. *Sun'iy intellekt asosida avtomatik tahlil modullarini yaratish.* Buning uchun hujjatlarda nomuvofiqliklar, moliyaviy operatsiyalardagi shubhali ketma-ketliklar, g'arazli maqsadlarni aniqlovchi avtomatlashtirilgan algoritmlar ishlab chiqilishi zarur.

4. *Tergov va sud xodimlari uchun sun'iy intellekt bo'yicha maxsus o'quv dasturlari joriy etish.* Bu sun'iy intellekt vositalaridan malakali foydalanish tizim samaradorligini bir necha baravar oshiradi.

5. *Sun'iy intellektni qo'llashning huquqiy asoslarini takomillashtirish.* Bu algoritmlarning mas'uliyati, qarorlarni shaffof baholash, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish mexanizmlarini aniq belgilash uchun zarur.

6. *"Inson – sun'iy intellekt – nazorat" modelini joriy etish.* Ushbu yondashuv inson nazoratini saqlagan holda, sun'iy intellekt samaradorligini maksimal darajada oshiradi.

7. *Ma'lumot to'plash, algoritmlar ishlab chiqish va test jarayonlarini yagona ilmiy markaz orqali olib borish* maqsadida korrupsiyaga qarshi sun'iy intellekt laboratoriyasini tashkil etish taklif qilinadi.

Umuman olganda, sun'iy intellektni to'g'ri joriy etish korrupsiyaga qarshi kurashish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi, tergov va sud jarayonlarida shaffoflik, tezkorlik va xolislikni ta'minlaydi.

REFERENCES

1. Amiyants, K. A. (2019). Ispolzovanie iskusstvennogo intellekta v sovremennoy sudebnoy sisteme i pravakh cheloveka [The use of artificial intelligence in the modern judicial system and human rights]. *Mezhdunarodnyy zhurnal gumanitarnykh i yestestvennykh nauk [International Journal of Humanities and Natural Sciences]*, 11(3), 49–52.
2. Bakhteev, D. V. (2018). Iskusstvennyy intellekt v kriminalistike: tekushchee sostoyanie i perspektivy [Artificial intelligence in forensics: current status and prospects.]. *Rossiyskoe pravo: obrazovanie, praktika i nauka [Russian Law: Education, Practice, and Science]*, 2 (104), 43–49.
3. Bartoletti, I. (2020). (Ed.). *AI in the Age of Cyber-Disruption*. Springer Publ.
4. Casey, E. (2019). *Digital Evidence and Computer Crime*. Elsevier Publ.
5. Dignum, V. (2019). *Responsible Artificial Intelligence: Developing and Using AI Responsibly*. Springer Publ.
6. Gacuta, J., & Selvadurai, N. (2019). A statutory right to explanation for decisions generated using artificial intelligence. *International journal of law and information technology*, 28(3), 193–216. Oxford.
7. Glebov, I. N. (2018). Iskusstvennyy yuridicheskiy intellekt [Artificial legal intelligence]. *Internet-zhurnal nauchnoy i yuridicheskoy literatury «Gumanitarnoye pravo» [Online journal of scientific and legal literature "Humanitarian Law"]*. <https://humanlaw.ru/9-article/26-artificial-intelligence.html>.
8. Gritsai, O. V. (2019). Tsifrovizatsiya kak sposob optimizatsii mekhanizma zashchity grazhdanskikh prav v sfere grazhdanskoy yurisdiktsii [Digitalization as a way to optimize the mechanism for protecting civil rights in the sphere of civil jurisdiction.]. *Yuridicheskiy byulleten Samarskogo universiteta [Legal Bulletin of Samara University]*, 2(5), 64–68.
9. Kolokolov, N. A. (2019). Komp'yuter vmesto sud'i – arifmetika vmesto dushi [A computer instead of a judge – arithmetic instead of a soul]. *Ugolovnoye proizvodstvo [Criminal proceedings]* 3, 3–7.
10. Lebedev, M. D., & Savvov, S. A. (2020). Ispolzovanie iskusstvennogo intellekta v rassledovanii prestupleniy [Using artificial intelligence in crime investigation]. *Skif [Scythian]*, 7(47), 73–77.
11. Morhat, P. M. (2017). Iskusstvennyy intellekt: pravovoy vzglyad [Artificial Intelligence: A Legal Perspective]. [Monograph] (p. 258). Moscow: Buki Vedi Publ.
12. Neznamov, A. V. (2020). Ispolzovanie iskusstvennogo intellekta v sudoproizvodstve: pervyy opyt i pervyye vyvody [Using Artificial Intelligence in Legal Proceedings: Initial Experience and Initial Conclusions]. *Rossiyskoe pravo: obrazovanie, praktika, nauka [Russian Law: Education, Practice, and Science]*, 3, 32–39.
13. Ponkin, A. V., & Redkina, A. I. (2018). Iskusstvennyy intellekt s tochki zreniya prava [Artificial Intelligence from a Legal Perspective]. *Vestnik RUDN. Yuridicheskiye nauki [RUDN University Bulletin. Legal Sciences]*, 1, 91–109.
14. Poskryakov, R. S. (2019). Ispolzovanie iskusstvennogo intellekta v sudebnoy deyatel'nosti [Use of artificial intelligence in judicial practice]. *Ogarev-Online*, 16(137). 1–6.
15. Richards, N., & King, J. (2021). *Big Data Ethics*. Yale University Publ.
16. Stepanenko, D. A., Bakhteev, D. V., & Evstratova, Yu. A. (2020). Ispolzovanie sistem iskusstvennogo intellekta v pravookhranitel'noy deyatel'nosti [Use of artificial intelligence systems in law enforcement]. *Vserossiyskiy kriminologicheskiy zhurnal [All-Russian Criminological Journal]*, 2(14), 206–214.
17. Umnova-Konyukhova, I. A. (2021). Sudebnaya vlast' i iskusstvennyy intellekt: pravovye aspekty vzaimodeystviya [The Judiciary and Artificial Intelligence: Legal Aspects of Interaction]. *Sotsialnyye i gumanitarnyye nauki. Otechestvennaya i zarubezhnaya literatura. Ser. 4: Gosudarstvo i pravo: Referativnyy zhurnal [Social Sciences and Humanities. Domestic and Foreign Literature. Series 4, State and Law: Abstract Journal]*, 1, 106–114.
18. UNODC. (2021). *Handbook on Anti-Corruption Measures in Criminal Justice Institutions*.

YURISPRUDENSIYA

HUQUQIY ILMIY-AMALIY JURNALI

2025-YIL 6-SON

VOLUME 5 / ISSUE 6 / 2025

DOI: 10.51788/tsul.jurisprudence.5.6.